

TI-Moldova a lansat un nou raport de monitorizare a recomandărilor Curții de Conturi. În vizor sunt autoritățile publice locale

Ce deficiențe a constatat Curtea de Conturi (CCRM) în timpul misiunilor de audit la autoritățile publice locale (APL); ce măsuri au întreprins APL pentru a realiza recomandările Curții; cum a apreciat Curtea nivelul de implementare a recomandărilor; ce probleme întâmpină APL în acest proces și cum ar putea fi ele depășite? – la aceste și alte întrebări se oferă răspuns în studiul TI-Moldova „Procesul bugetar și gestionarea patrimoniului public în APL: cum (nu) se implementează recomandările Curții de Conturi”, lansat la 21 iunie 2023.

Scopul cercetării este de a analiza mersul implementării recomandărilor CCRM, identifica problemele pe care le întâmpină APL în acest proces și formula propuneri de remediere a situației. Cercetarea a fost realizată cu suportul Secției Justiție Penală și Aplicare a Legii a Ambasadei SUA la Chișinău.

TI-Moldova a monitorizat realizarea recomandărilor din 4 hotărâri ale CCRM (HCC)¹ în care s-a atras atenția asupra multiplelor deficiențe/nereguli sistematice care se perpetuează în activitatea APL. Printre acestea: nerespectarea cadrului legal la calcularea și colectarea impozitelor/taxelor locale, efectuarea cheltuielilor, înregistrarea și administrarea patrimoniului, – impact al cărora este ratarea unor venituri considerabile la bugetele locale, irosirea banilor publici pe achiziții ne transparente și necompetitive, pierderea proprietății publice. Pentru remedierea neregulilor CCRM a emis 83 de recomandări, o parte din ele fiind repetitive.

Rezultatele monitorizării

Măsurile întreprinse de autorități pentru implementarea recomandărilor CCRM. Toate entitățile auditate² au oferit informații despre măsurile întreprinse pentru implementarea recomandărilor CCRM, cu toate acestea, *calitatea răspunsurilor lasă de dorit, unele din ele fiind superficiale, cu date neconvingătoare sau irelevante sarcinii puse și fără documente confirmative anexate.*

Deși informațiile despre măsurile întreprinse de APL pentru implementarea recomandărilor CCRM urmează a fi publicate pe pagina web a Curții, analiza conținutului paginii web arată că, în profilul unor HCC, informațiile lipsesc. Și unele documente justificative la care fac referință APL nu sunt plasate pe pagina web a Curții, eventual din cauza insuficienței spațiului pentru stocarea acestora.

Analiza paginilor web ale APL auditate arată că pe ele sunt plasate anumite informații despre realizarea recomandărilor CCRM, acestea fiind insuficiente. Astfel, deși pe paginile web ale primăriilor municipiilor Ungheni, Comrat, Bălți sunt plasate deciziile consiliilor locale privind examinarea rezultatelor auditurilor și planurile de acțiuni aprobate pentru remedierea abaterilor, *pe niciuna din ele n-au fost inserate date despre măsurile concrete de realizare a acestor planuri.* Pe pagina web a primăriei Nisporeni nu sunt plasate careva date despre rezultatele auditurilor și despre măsurile întreprinse pentru remedierea deficiențelor constatate.

Nivelul de implementare a recomandărilor, apreciat de CCRM. Deși termenele de implementare a recomandărilor CCRM în cazul a trei APL (primăriile Ungheni, Nisporeni și Comrat) au expirat încă în ianuarie 2022 – *cu peste un an în urmă (!)*, iar în cazul AAPL Bălți – în aprilie 2023, *nivelul de implementare a recomandărilor este foarte jos:* în medie, fiind implementate doar circa 16% din recomandări, 24% – implementate parțial și 60% – neimplementate.³ Unele APL nu respectă periodicitatea informării Curții (trimestrială) despre măsurile întreprinse pentru înlăturarea abaterilor.

Printre cauzele implementării anevoioase a recomandărilor Curții (ca, de altfel, și a problemelor constatate în timpul auditurilor), sunt lipsa controlului intern managerial în APL, responsabilitatea insuficientă a factorilor de decizie, deficitul de cadre și calificarea joasă a acestora. Lacunele din legislația fiscală, lipsa cadrului normativ/metodologic în domeniul financiar-contabil, imperfecțiunea sistemelor informaționale administrate de SFS și ASP, lentetea înregistrării și delimitării patrimoniului public îngreunează, la rândul lor, implementarea recomandărilor Curții.

APL auditate au remarcat că unele recomandări ale Curții *poartă caracter general, ambiguu sau sunt destul de complexe, ceea ce creează incertitudini la realizarea lor.* Totodată, APL au atras atenția asupra unor probleme rezolvarea cărora depinde de

¹ HCC 4/2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Ungheni în 2019; HCC 6/2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT or. Nisporeni în 2019; HCC 10/2021 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public la UAT mun. Comrat în 2019; HCC 12/2022 cu privire la Raportul auditului conformității asupra procesului bugetar și gestionării patrimoniului public în UAT mun. Bălți în anii 2018-2020.

² Primăriile Ungheni, Nisporeni, Comrat și Bălți.

³ Potrivit situației la 01.05.2023.

autoritățile centrale, nesoluționarea lor amplificând riscurile pierderii veniturilor la bugetele locale. Au fost remarcate, în speță, imperfecțiunile SIA Cadastrul fiscal 2.0, din cauza cărora obiectele imobile reevaluate sunt introduse în sistem cu o întârziere de până la 22 ani; plățile achitate la impozitul pe bunurile imobiliare – cu o întârziere de până la 15 zile, ceea ce duce la crearea restanțelor artificiale și calcularea nemotivată a penalităților. Unele APL semnalează că procedura de evaluare/reevaluare a bunurilor imobiliare, pusă în sarcina ASP, n-a fost efectuată de mulți ani (în cazul construcțiilor locative – 8 ani, garajelor – 16 ani, terenurilor – 12-15 ani), ceea ce a condus la o micșorare semnificativă a valorii estimate a bunurilor imobiliare pentru impozitare, comparativ cu valoarea de piață, APL ratând venituri considerabile.

Reacția organelor de drept la documentele CCRM expediate pentru examinare și sesizare. Potrivit CCRM, în aa. 2018-2022, PG și CNA le-au fost expediate 14 rapoarte/materiale de audit referitoare la suspiciunile de fraudă în activitatea APL, în baza cărora au fost pornite 74 cauze penale, cele mai multe – 68 în baza *HCC 39/2018 privind conformitatea gestionării mijloacelor Fondului Ecologic Național în 2017*.⁴ Deși TI-Moldova a solicitat de la PG și CNA informații despre materialele/rapoartele recepționate de la CCRM, *acestea au oferit date doar despre materialele examinate*. Informațiile oferite de CCRM, PG și CNA referitoare la materialele de audit examinate și cauzele penale pomite *par destul de contradictorii și sunt dificil de sistematizat. Nici PG, nici CNA n-au indicat numărul dosarelor trimise în instanță*.

Riscurile de fraudă și corupție generate de neraportarea și nesoluționarea conflictelor de interese de către aleșii locali sunt destul de înalte, practic fiecare al doilea act de constatare al inspectorilor de integritate privind încălcarea regimului conflictului de interese fiind emis în privința aleșilor locali.

Recomandări:

- îmbunătățirea comunicării dintre CCRM și APL auditate, fiind utilă elaborarea și aplicarea unui mecanism simplu și explicit, în baza celui prevăzut în Decizia Prim ministrului nr. 39/2020;
- organizarea de către CCRM a unor ateliere de lucru cu reprezentanții APL pentru a-i familiariza cu SIA "Audit CCRM" și crea abilități de utilizare a acestui sistem;
- antrenarea mai activă a Cancelariei de Stat (CS) în supravegherea implementării recomandărilor CCRM, în special, a celor, implementarea cărora trenează de mult timp (recomandări care vizează MF⁵, SFS⁶, ASP⁷);
- îmbunătățirea calității recomandărilor CCRM, evitarea formulărilor vagi și complexe, specificarea unor măsuri concrete care urmează a fi realizate;
- asigurarea accesului societății civile și mass-media la SIA „Audit CCRM” în calitate de simpli utilizatori/vizualizatori externi ai informațiilor din acest sistem;
- plasarea pe paginile web ale APL, la o rubrică distinctă, a rezultatelor auditurilor CCRM, deciziilor consiliilor locale, planurilor de acțiuni și a măsurilor concrete întreprinse în vederea remedierii abaterilor;
- organizarea unor întruniri comune ale reprezentanților CCRM, CS, SFS, MF, CALM⁸ și APL pentru a discuta problemele de ordin financiar-contabil, de impozitare, etc. și pentru a remedia situația în implementarea recomandărilor Curții;
- instruirea continuă a aleșilor locali la subiecte ce țin de integritate și anticorupție, susținută de ANI și societatea civilă;
- sistematizarea și răspândirea bunelor practici de implementare a recomandărilor CCRM în rândul APL, eventual cu susținerea CALM.

Această activitate a fost realizată în cadrul proiectului „Mobilizarea societății civile pentru monitorizarea și sesizarea asupra integrității instituțiilor statului și activităților anticorupție în Moldova” implementat de Transparency International – Moldova cu suportul Secției Justiție Penală și Aplicare a Legii a Ambasadei Statelor Unite ale Americii la Chișinău. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția donatorului.

⁴ Pe faptul săvârșirii infracțiunilor de abuz de serviciu, escrocherie, delapidare a averii străine, corupere pasivă și activă, abuz de putere sau abuz de serviciu de către factorii de decizie din primăriile maimultor localități.

⁵ Ministerul Finanțelor.

⁶ Serviciul Fiscal de Stat.

⁷ Agenția Servicii Publice.

⁸ Congresul Autorităților Locale din Moldova.